

Actualitat de la Societat Catalana de Pedagogia

Període novembre 2018 - març 2019

A càrrec de Carme Amorós Basté

Taula debat i presentació del llibre *Propuestas para un nuevo pacto sobre la educación*, de Joan Rué Domingo

Participació en l'acte del Dia Internacional de l'Educació

Participació en el Col·loqui Internacional Héloïse «Pedagogies de la democràcia i de la resistència a Europa al segle xx i avui dia»

Altres informacions de la Societat

Presentació del llibre *Mestres de casa nostra*, de Bartomeu Palau Redón

Participació en l'acte de presentació del diccionari ideològic català-francès a l'Acadèmia de Bones Lletres

Homenatge a Pilar Benejam i Argimbau, reconeguda filla il·lustre de Ciutadella, Menorca

Participació en la celebració del desè aniversari de la FEDAC

Necrològiques: M. Teresa Fort i Playà, Irene Balaguer i Felip i Joaquim Farré Purroy

Taula debat i presentació del llibre *Propuestas para un nuevo pacto sobre la educación. El sentido de aprender en la escolaridad del siglo XXI*

Autor: **Joan Rué Domingo**, pedagog i professor de la UAB.

Editorial: **Octaedro**, juliol de 2018.

L'acte va tenir lloc el 14 de novembre a la seu del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya i va comptar amb la presència de Josefina Cambra, degana del Col·legi, que va donar la benvinguda als assistents. L'obertura va anar a càrrec de Martí Teixidó i Planas, president de la Societat Catalana de Pedagogia (SCP).

En el debat, moderat per l'autor del llibre, van intervenir Salvador Carrasco i Calvo, sociòleg i professor jubilat de la Universitat de Barcelona; Francina Martí Cartes, presidenta de l'Associació de Mestres Rosa Sensat, i Jordi Carmona Espinosa, professor de la Fundació Pere Vergés - Escoles Garbí.

Des de l'inici es va fer present el sentit que ha donat l'autor a la seva obra: presentar, amb una anàlisi crítica acurada, quins són els problemes més rellevants del sistema educatiu actual i quins serien els referents o eixos per afavorir els canvis i els acords necessaris en el sistema escolar per donar una millor resposta als canvis socials i culturals que s'han viscut els darrers anys.

Al llarg de les diferents intervencions es va fer palès que cal una transformació del sistema educatiu per donar resposta a les necessitats de formació de tota la població en una societat que ha experimentat grans transformacions degudes als processos de globalització, als moviments migratoris, a la crisi en els models econòmics vigents i a la irrupció de les tecnologies de la informació i la comunicació.

L'escola, els instituts i la universitat encara responen massa sovint a un model formatiu que va de dalt a baix, més propi d'una societat industrial, que serveix més per expedir títols que no pas per preparar l'alumnat per a la societat del coneixement. Massa alumnes queden fora del sistema i es fa una referència a poblacions específiques que abandonen l'escola o l'institut abans de finalitzar el període formatiu. Els consensos socials, o pactes, del segle xx, a l'Estat espanyol, no han acabat d'aconseguir el que pretenien. Estem en una cruïlla i cal introduir canvis rellevants en el model escolar, repensant el sentit de l'escolarització avui.

L'eix vertebrador del canvi ha de pivotar en el «sentit de l'aprenentatge» en la societat del coneixement i es donen unes pinzellades o caracteritzacions d'aquest aprenentatge:

- o bé l'aprenent reelabora el coneixement presentat o no és coneixement. I això demana preguntar-se: com fem que els alumnes siguin autònoms en el seu aprenentatge?, com fem que assumeixin la seva responsabilitat? Els alumnes s'han de formular bones preguntes;
- s'aprèn en el si del grup, s'aprèn en col·laboració amb els altres. Els altres han d'ajudar a la formulació de les bones preguntes i a trobar noves informacions, plantejar possibles solucions i a millorar els resultats;
- el bon ús de les tecnologies de la informació i la comunicació afavoreix l'aprenentatge en el context social i cultural en què vivim. La creació i consolidació de xarxes entre alumnes, entre alumnes i professors, pot ser un bon camí.

S'insisteix també en la idea de pacte: hi ha d'haver un gran acord social per a una visió més humanista de l'educació. Veure com es pot afavorir un creixement real de les

persones i facilitar que puguin trobar el seu propi lloc tant en la vida laboral com en la seva implicació social. Cal trobar maneres diferents, tempos diferents per tal d'evitar pèrdues d'alumnes pel camí.

Això demana sintonies entre l'escola i altres institucions, demana imaginació i compromís per trobar respostes diverses i exigents. Evidentment, caldrà també una implicació política, però tindrà més garanties d'èxit si s'avança en consensos socials en aquest camp.

Un dels participants ho expressava de la manera següent: «Ens cal una escola que es defineixi en contraposició permanent al relativisme que ens atordeix i anestesia, fonamentada en el pensament crític i el compromís ètic, en la recerca de la justícia i la veritat».

Participació en l'acte del Dia Internacional de l'Educació

Celebrat a Lleida el 24 de gener de 2019.

La Societat Catalana de Pedagogia ha participat en l'acte del Dia Internacional de l'Educació amb altres entitats: el Moviment d'Innovació Educativa (MIE) de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya (FMRPC), el Col·legi de Pedagogs de Catalunya (COPEC), el Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya (COPC) i el Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya (CEESC).

Com a societat científica ha presentat l'educació com a assumpte social que afecta a tota la societat en tant que educable i educada i que és competència de tots: família, escola, mitjans de comunicació i també de la gent del carrer. Per això tindrà sentit difondre per tots els mitjans, un dia l'any, el valor de l'educació. La pedagogia com a ciència nuclear de les ciències de l'educació aporta coneixement integrat, elabora criteris, propostes i instruments que s'han de demostrar en la pràctica empírica amb les aportacions d'una innovació participativa. Aquest és el camí de transformació progressiva de l'educació.

En paraules de Martí Teixidó, la pedagogia és punt de confluència de la xarxa d'educadors i docents que actuen, d'infants i famílies, d'altres receptors i participants, i de l'Administració que fa l'ordenació educativa en comú. La política ha d'escoltar la pedagogia per prendre decisions; els docents i educadors han d'actuar amb pedagogia científica i art personal, i els ciutadans ho han de comprendre, i, per això, avui cal una pedagogia familiar, atès que l'educació no es transmet suficientment per tradició.

En educació cal articular la gran participació amb una direcció pedagògica clara, semblantment com veiem en els castells humans tan representatius de Catalunya: tots a fer pinya a la base, castellers forts i àgils amb tècnica als pilars i un director/a que amb visió de conjunt en garanteix l'eficàcia.

La pedagogia científica s'inicia amb Iohannes Amos Comenius que tracta (en llatí) de la *eruditio*, traduïble com a 'instrucció' o 'ensenyament'. Afirmar que el que s'ensenyar i s'aprèn ha de ser útil a la vida, cal evitar que a destemps vegem que ignorem el que és necessari perquè vàrem aprendre el que no ho és. Afirmar que amb l'ensenyament s'ha de desenvolupar la intel·ligència per a la saviesa, el llenguatge per a l'eloqüència i les mans per a executar amb habilitat (*Orbis sensualium pictus*, 1658). Una visió de l'ensenyament-educació ben actual, avui expressada amb currículum competencial i assoliment de competències.

Participació en el Col·loqui Internacional Héloïse «Pedagogies de la democràcia i de la resistència a Europa al segle xx i avui dia»

Celebrat a la seu de l'IEC, els dies 7, 8 i 9 de febrer de 2019 i organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans i l'Association Héloïse, amb la col·laboració de l'Associació de

· HÉLOÏSE ·
COL·LOQUE INTERNACIONAL
COL·LOQUI INTERNACIONAL
IEC, Barcelona, 7- 9. II. 2019

Mestres Rosa Sensat, el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya, la Fundació Ferrer i Guàrdia, la Fundació Marta Mata Garriga i la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana.

Objectius del Col·loqui

- Donar a conèixer itineraris professionals de pedagogs catalans relacionats amb altres pedagogs europeus, impulsors tots ells de canvis rellevants en l'educació del segle xx.
- Debatre sobre reptes actuals de l'educació en les societats democràtiques en crisi, sotmeses encara a diverses formes d'autoritarisme i a forts canvis socials, culturals i econòmics.

Públic destinatari: mestres, professors, investigadors, estudiants, escoles públiques i concertades i xarxes per al canvi i la innovació.

Contingut acadèmic

El contingut del Col·loqui va girar entorn del tema general i va ser tractat en tres conferències, en dues taules rodones i en les presentacions de comunicacions i experiències. Les conferències es van orientar a la presentació de pedagogs rellevants de la pedagogia europea, relacionats amb el seu context i moment històric així com a l'anàlisi d'influències, contraposicions i evolució del pensament o pensaments pedagògics.

Conferència 1: «Pedagogies de la democràcia i de la resistència a l'Europa del segle xx i fins avui», a càrrec de **Philippe Meirieu**, professor de la Universitat Lumière de Lió II. Va actuar com a moderadora, Mireia Montané.

Conferència 2: «La història de l'educació a Catalunya: Lluites, resistència i democràcia. Els cinc itineraris proposats a Catalunya», a càrrec de **Conrad Vilanou**, professor de la Universitat de Barcelona; **Joan Soler**, professor de la Universitat de Vic, i **Sylvain Wagnon**, professor de la Universitat de Montpeller. Va actuar com a moderador, Jordi Garcia.

Els cinc pedagogs catalans donats a conèixer de manera especial en el Col·loqui han estat Francesc Ferrer Guàrdia, Rosa Sensat Vilà, Alexandre Galí Coll, Ramon Fuster Rabés i Marta Mata Garriga. Es poden veure els plafons que es van exposar al Col·loqui al lloc web <http://heloise2019.llocs.iec.cat>.

Conferència 3: «L'Escola de Ginebra: construccions internacionalistes polifòniques», a càrrec de **Rita Hofstetter** i **Frédéric Mole**, professors de la Universitat de Ginebra.

Les taules rodones van permetre el debat sobre temes d'especial rellevància per a l'educació avui. Hi van participar especialistes en diferents camps, professors, investigadors i responsables de la gestió i la política educativa.

Taula rodona 1: «Ser docent en una societat democràtica en crisi», amb la participació de **Ferran Ruiz**, llicenciat en ciències físiques, professor de matemàtiques, ha estat director del Programa d'Informàtica Educativa del Departament d'Ensenyament i president del Consell Escolar de Catalunya; **Xavier Besalú**, doctor en pedagogia, professor de la UdG, director de la *Revista Perspectiva Escolar* i membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC; **Anna Pagès**, doctora en filosofia i lletres per la UAB i professora de la URL; **Begoña Román**, doctora en filosofia i professora a la UB, presidenta del Comitè d'Ètica de Serveis Socials de Catalunya i membre de comitès d'ètica de diversos centres sanitaris; **Eloïsa Valero**, llicenciada en belles arts, professora d'educació artística de l'Institut Martí Franquès i professora associada a la URV, i **Ignasi Garcia Plata**, mestre, llicenciat en filosofia i lletres i director general de Professorat i Personal de Centres Públics del Departament d'Educació.

Va actuar com a moderadora **Francina Martí**, presidenta de l'Associació de Mestres Rosa Sensat i membre del Comitè Organitzador del Col·loqui.

Taula rodona 2: «Cohesió social i llengües», amb la participació d'**Anna Cabré**, catedràtica de geografia humana de la UAB, experta en demografia i moviments migratoris a Catalunya, que ha estat directora del Centre d'Estudis Demogràfics de la UAB; **F. Xavier Vila**, professor titular de la UB, expert en recerca i coneixement dels usos i comportaments lingüístics en societats plurilingües, i assessor de la Xarxa CRUSCAT de l'IEC; **Daniel Cassany**, professor de llengua a secundària, actualment professor titular d'anàlisi del discurs de la UPF i investigador en ensenyament i aprenentatge de llengües, especialment en l'àmbit de la lectura l'escriptura i la cultura escrita; **Neus Lorenzo**, professora d'anglès, inspectora d'educació, experta en tecnologies aplicades a l'educació i en programes internacionals i actualment subdirectora de Transformació Educativa del Departament d'Educació; **Martí Teixidó**, mestre i pedagog, que ha estat inspector i professor associat a la UAB, president de la Societat Catalana de Pedagogia de l'IEC, inspirador i expert del projecte «Fem l'escola plurilingüe», i **Mariona Casas**, professora de didàctica de la llengua als graus de mestre de la UVic, membre del Grup de Recerca en Educació, Llenguatge i Literatura (GRELL) i coordinadora del doble grau d'educació infantil i primària a la mateixa universitat.

Va actuar com a moderadora **Mercè Gisbert**, professora de la URV i membre del Consell Científic del Col·loqui.

Presentació de comunicacions i d'experiències: des del moment inicial de disseny del Col·loqui es va voler deixar un espai per a comunicacions sobre estudis o recerques vinculades a la temàtica general, però també per a presentacions d'experiències d'institucions o centres educatius que fossin una mostra de la renovació i la innovació en diferents àmbits.

El Consell Científic va valorar les diferents propostes i se'n van acabar presentant un total de trenta-una. No hi van faltar estudis de caràcter històric amb aportacions de pedagogs i pedagogues de Catalunya i de diferents països europeus i llatinoamericans, contextualitzats en el temps i en el territori. S'abordaren temes com l'educació artística, el cinema i l'educació, el paper de les dones, l'atenció a alumnes amb

necessitats educatives específiques..., i plantejaments innovadors a escala metodològica, en el plantejament de les àrees de coneixement o els projectes de recerca integradors.

Es va editar un dossier amb els resums de totes les comunicacions i experiències, en diferents llengües, que es va lliurar a tots els participants. Actualment s'hi pot accedir des del web del Col·loqui: <http://heloise2019.llocs.iec.cat>.

Aspectes organitzatius

La participació de diferents entitats en l'organització del Col·loqui en va enriquir clarament el contingut i, al mateix temps, va comportar necessitats tècniques com són la cobertura de la traducció simultània, la previsió d'espais comuns i espais paral·lels i les gravacions de les diferents sessions per facilitar-ne la difusió posterior.

Durant la celebració del Col·loqui es va comptar amb la visita d'un avaluador del Consell d'Europa per poder emetre un informe prescriptiu previ al fet que els Itineraris Pedagògics, promoguts per l'Association Héloïse, puguin obtenir el reconeixement d'Itineraris Culturals Europeus.

Van participar en el Col·loqui al voltant de cent vint persones que van expressar en diferents moments una valoració positiva. Entre els participants estrangers, cal destacar la presència de Francine Vaniscotte, primera presidenta de l'Association Héloïse, i Françoise Guillaume, vicepresidenta, en representació de Xavier Riondet, actual president, que no va poder assistir al Col·loqui per un imprevist de darrera hora.

Informació complementària

Es pot trobar informació complementària del Col·loqui en els següents llocs web:

- <https://www.cdl.cat/colloqui-heloise-2018>
- <http://heloise2019.llocs.iec.cat> (Des d'aquest web es pot accedir a les gravacions de les diferents sessions i es poden obtenir diversos documents lliurats durant el Col·loqui.)

Altres informacions de la Societat

Presentació del llibre *Mestres de casa nostra*, de Bartomeu Palau Redón

(Barcelona: Editorial La Vocal de Lis, 2018)

El 26 de novembre de 2018, a les 19 h i a la seu del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya, va tenir lloc la presentació d'aquest llibre del mestre, director de centre i inspector d'educació Bartomeu Palau Redón. Ha estat inspector en cap de Barcelona ciutat. És president i fundador de l'Aula Maria Rúbies - Fòrum d'Educació i Cultura i president de l'Aula d'Extensió Universitària Ramon Juncosa.

L'acte, presidit per la degana, Josefina Cambra, va comptar amb la presència de l'autor i de Margarida Muset i Adell, que va fer la glossa del llibre i en va relacionar el contingut amb la trajectòria personal i professional del seu autor.

El llibre presenta vint-i-set mestres del segle xx que han destacat per la seva aportació a la qualitat de la funció docent, en diferents tipus d'escola i amb alumnes de diferents nivells educatius. En cadascun dels breus relats destaca el tret més rellevant del seu o seus protagonistes.

Amb una trajectòria professional àmplia i diversa, Bartomeu Palau, que ha estat una persona molt sensible a valorar i donar suport a la professió docent, fa un recorregut per diferents moments històrics del segle xx fins avui i per tota la geografia del nostre país per descobrir allò que ell mateix defineix utilitzant paraules de Baldiri Reixac: «mestres que estimessin els seus alumnes i que es fessin estimar».

*****

Participació en l'acte de presentació del diccionari temàtic francès-català a l'Acadèmia de Bones Lletres

El 29 de novembre de 2018 va tenir lloc a la seu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres la presentació del *Dictionnaire thématique français-catalan*, de Michel Cavaillé. En

l'acte van participar Catherine Blanch, filòloga francesa; Ferran Guedea, catedràtic d'oncologia de la Universitat de Barcelona; Neus Lorenzo, subdirectora general del Departament d'Ensenyament; Carme Rider, psicopedagoga i secretària de la Societat Catalana Pedagogia de l'IEC, i Xavier Blanco, catedràtic de filologia francesa de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El diccionari compta amb més de vint-i-set mil entrades, dividides en quaranta-un capítols que tracten temàtiques diferents. Durant la presentació es va fer palès l'interès didàctic d'un diccionari d'aquestes característiques i molt interessant també per a usuaris que viuen en territoris on aquestes dues llengües estan en contacte.

També en el sistema educatiu de Catalunya convé disposar d'eines que faciliten l'aprenentatge del francès a partir del català com a llengua de referència bàsica de l'aprenentatge per part dels alumnes que opten per aquesta llengua estrangera tan propera al català. Es va fer una referència específica als alumnes que estudien el batxibac i que obtenen la doble titulació batxiller-baccalauréat.

L'autor, que ha viscut a Cabestany i a Montpeller, va insistir en la necessitat que havia experimentat al llarg de la seva vida professional de disposar d'un diccionari d'aquestes característiques. En la contraportada del llibre hi ha una citació de Francesc Ferrer i Gironès que diu: «Els catalans a la nostra vida quotidiana tenim el ròssec de conviure amb d'altres llengües, atès que sovint ens veiem obligats a viure submergits en la castellanització o la francesació, malgrat la nostra voluntat de viure fidels a la nostra llengua».

*****

Homenatge a Pilar Benejam i Argimbau

Pilar Benejam, mestra, geògrafa i pedagoga. Reconeguda filla il·lustre de Ciutadella de Menorca el 16 de gener de 2019.

Són molts els homenatges a aquesta sòcia de la Societat Catalana de Pedagogia, tots ells ben merescuts. Com ella mateixa diu en el seu llibre *Quina educació volem?* (2014), publicat a Barcelona, per l'Associació de Mestres Rosa Sensat, ha centrat l'activitat

docent i investigadora en dos camps: la didàctica de les ciències socials i la formació del professorat. En aquests dos camps ha destacat, ha estat un referent de la pedagogia catalana contemporània i ha animat molta gent a avançar en el camí de la dignitat de la professió de mestre i a assumir la responsabilitat social que representa.

Ha estat una dinamitzadora del treball a l'aula, a l'escola i a la universitat, i una dinamitzadora d'equips docents. Ha estat mestra de les escoles Talitha i Costa i Llobera, de Barcelona, professora de didàctica de les ciències socials a la Universitat Autònoma de Barcelona i molt vinculada a l'Associació de Mestres Rosa Sensat.

Pilar Benejam ha estat consultada pel Govern de la Generalitat de Catalunya i pel Ministeri d'Educació en els períodes de reformes educatives, tant en el moment de definir nous models de formació inicial i permanent del professorat com en el moment de definir els nous currículums escolars, especialment en el camp de les ciències socials. Documents elaborats per ella sobre la funció del professorat han orientat debats amplis per a la presa de decisions en moments de canvi.

Com va escriure Martí Teixidó al web de la SCP:

Pilar Benejam, mestra, ha recorregut els camins del coneixement geogràfic i la transmissió pedagògica: il·lustrada, entusiasta i comunicadora. Per tanta acció, havia d'estar a Barcelona on va arribar de jove però mai ha abandonat Ciutadella i, ara, hi retorna com l'Odisseu, rica de tot el que ha guanyat fent els camins sense esperar més riqueses (Teixidó, 2019).

*****

Participació en la celebració del 10è aniversari de la FEDAC

La Societat Catalana de Pedagogia va ser convidada a l'acte de celebració del 10è aniversari de la Fundació d'Escoles Dominiques de l'Anunciata de Catalunya (FEDAC), que es va celebrar al Palau de la Música Catalana de Barcelona, el dissabte 16 de març de 2019. L'acte va aplegar alumnes, pares i mares, professorat i monges de la

comunitat fundada pel pare Francesc Coll i Guitart, amb vocació de servei a l'educació de nenes, a finals del segle XIX.

Va ser un acte festiu, commemoratiu de les decisions que es van prendre fa deu anys, per la comunitat de religioses i que va comptar amb la col·laboració de professorat seglar, per assumir aquesta nova fundació amb importants canvis en l'àmbit organitzatiu i d'innovació pedagògica sense abandonar les arrels fundacionals. Les vint-i-quatre escoles de la FEDAC, distribuïdes per tot Catalunya, són una bona mostra d'il·lusió dels directius, el professorat, els pares i mares i les religioses que ajuden en tasques diverses per respondre a les noves necessitats educatives d'infants, nens i nenes i joves.

En l'acte, un espectacle poètic i visual molt ben cuidat i harmonitzat que utilitzava L'ARBRE COM A METÀFORA DE LA VIDA... I DE LA FEDAC, hi van participar la presidenta del Patronat, la germana Montserrat Font; el senyor Enric Puig, de la Fundació Escoles Cristianes de Catalunya, i els senyors David Martí i Xavier Marcet, experts en dinàmica de canvi en les organitzacions i en lideratge educatiu, respectivament. Cal destacar l'aportació poètica de Noemí Morral, l'escenografia plàstica, de moviments i musical, amb la participació d'alumnes i exalumnes, així com l'actuació musical de dos dels membres del grup Txarango, Àlex Pujols i Joan Palà i la FEDAC-Manresa Band.

Abans de cloure l'acte, el Sr. Jou Director General de la FEDAC, va mantenir una conversa amb un professor i una alumne sobre el que voldrien de l'escola del futur i, finalment, van cloure l'Acte el Sr. Jou Director General de la FEDAC i el Sr. Josep Bargalló, Honorable Conseller d'Educació, que va insistir en el dret universal de l'educació i la seva funció social.

*****

Necrològiques

M. Teresa Fort i Playà

Va morir la matinada del 25 de desembre de 2018. Havia estat mestra de l'escola Talitha de Barcelona, després de l'escola Fàtima de Terrassa i finalment a Vilanova. Havia destacat per descobrir i potenciar el valor educatiu del joc, de l'observació al camp i de la descoberta, manipulació i transformació d'objectes diversos. Havia treballat amb els més petits i amb alumnes amb necessitats educatives especials. La M. Teresa Codina, que havia estat directora de l'escola Talitha i la coneixia molt, va escriure:

Havia estat des de l'inici de Talitha, fins el curs 61-62: a parvulari primer i en tot el tema de joc la resta de cursos. S'hi dedicava: va aconseguir una mena d'especialització, en un aspecte en el qual els programes oficials no solen considerar les necessitats (però després se'n pateixen les conseqüències —aïllament, gamberrisme, agressivitat, marginació, assetjament escolar...).

Una meravella el que feia i havia aconseguit en el seu àmbit: coneixement dels trets espontanis i personals de cada infant i treball educatiu personalitzat, estudi, classificació dels tipus de joc. Amatent i meticulosa en el tracte... La seva feina va permetre descobrir aspectes que, tractats convenientment a l'etapa de parvulari, evitaven problemes posteriors (esquema corporal, lateralització, audició, segregació...).

Intensa i convençuda en els seus projectes, fina en la percepció de diferents tipus de dificultats i alhora planera i senzilla, en la relació amb els altres.

Creient exigent i col·laboradora en tot el que representa realisme i eliminació de barreres entre creences. Ara troba la resposta a tants interrogants.

Després de Talitha, professionalment s'ha dedicat en l'aspecte educatiu a diferents aspectes de problemes físics, sensorials... Sempre, i més des de la jubilació, disposada a treure partit de qualsevol situació en què pugui ajudar l'altre.

A l'abril havia fet els vuitanta-set anys, viscuts amb intensitat i amb els consegüents problemes i satisfaccions. Tal com era, en ella predominaven les ulleres de veure-hi positiu: així ha superat un munt d'operacions quirúrgiques, amb resultats que sorprenien els metges.

L'equip i l'escola inclusiva, l'atenció als altres, han estat fins a última hora les seves dèries, tant personalment com socialment.

Ens deixa un bon llegat no tant en escrits com en testimoni personal. Als que quedem, ens toca mantenir-lo viu.

Irene Balaguer i Felip

Va morir el 28 de desembre de 2018 quan encara esperàvem poder comptar amb la seva aportació personal i professional a l'educació de casa nostra.

Va ser mestra d'educació infantil i pedagoga catalana. Fou presidenta de l'Associació Rosa Sensat entre 2006 i 2015. També era membre de la Fundació Marta Mata Garriga, de la qual fou una de les creadores i va arribar a ocupar el càrrec de vicepresidenta. Va destacar per la seva lluita a favor de l'escola pública de qualitat. També va formar part del Consell Assessor d'*El Diari de l'Educació*.

El 1981 fundà la revista *In-fàn-ci-a* amb vocació de constituir un fòrum viu de comunicació, reflexió, diàleg i col·laboració per a tots els que estan relacionats amb l'atenció i l'educació dels infants de zero a sis anys. El 1990, la revista *In-fan-ci-a* en castellà, i el 2001, *Infància a Europa*, publicada en quinze llengües.

El 2011 va crear la revista digital *Infancia Latinoamericana* amb la idea d'articular una xarxa entre professionals del món de la infància dels països llatinoamericans per l'intercanvi d'idees i experiències pedagògiques.

Va formar part del Comitè Organitzador del Col·loqui Héloïse des del seu inici fins al moment de la seva defunció. Philippe Meirieu, en la conferència inaugural, la va presentar com un dels referents de l'educació a Catalunya durant els darrers anys.

En tot moment ha mostrat una gran claredat en l'exposició de les seves idees i una gran valentia en la defensa del paper de l'educació en la societat, de la necessària qualitat de l'escola pública, de la salvaguarda de les idees, experiències i valors dels mestres predecessors en la innovació educativa i el compromís social, sense caure en un immobilisme paralitzador. Les mostres de condol de persones i institucions, així

com la continuïtat del dinamisme de les institucions que ella ha presidit en són un bon testimoni.

(Trobareu informació complementària al web de la SCP: <https://blogs.iec.cat/scp/2018/12/29/4231>, i al web de Rosa Sensat o de la Fundació Marta Mata.)

Joaquim Farré i Purroy

Va morir el 9 de març de 2019. Va ser mestre de l'Escola Costa i Llobera, molt implicat en la dinàmica educativa del seu centre, molt estimat pels alumnes i els altres professors. Va ser un dels mestres implicats en el Programa Experimental de Reforma de l'antic cicle superior de l'educació primària que finalitzava quan els alumnes tenien catorze anys.

Destacava pel seu rigor en la selecció de materials, pel seu sentit de responsabilitat com a docent i per la seva disponibilitat a treballar en col·laboració amb els altres docents. Amb Pere Darder va escriure diversos textos sobre la funció directiva, amb el convenciment de la importància dinamitzadora dels bons equips directius.

Els que hem conegut Joaquim Farré ben segur que tenim present la seva preocupació per ajudar els alumnes en el seu camí cap al coneixement rigorós, vinculat a l'experiència i a l'apropament a la realitat. El seu rigor en el treball de la llengua en uns moments d'introducció del català com a llengua base de l'aprenentatge i de la seva relació amb les altres llengües i amb totes les àrees del currículum va ser un bon model a seguir.

Participar en alguna activitat de formació amb en Joaquim era una ocasió clara de partir d'experiències ben elaborades, plantejar-se bones preguntes i fer una valoració de la feina feta sense oblidar la necessària crítica per a la millora.

Les paraules de Pilar Benejam en la introducció al seu llibre *Quina educació volem?* són una mostra ben eloqüent del seu llegat:

Un agraïment molt especial al meu marit, Joaquim Farré i Purroy, que va guiar amb saviesa els meus passos com a mestra, que és el més rigorós dels meus crítics, el corrector de tots els meus escrits i ha suportat amb amor i humor la meva passió per millorar l'educació.